

บทที่ 6

การวิเคราะห์เพื่อการวิจารณ์

จากการอ่าน ผู้อ่านจะได้รับความคิด ข้อเสนอและความคิดเห็นที่ผู้เขียนได้เสนอไว้ และบางครั้งผู้เขียนพยายามโน้มน้าวให้ผู้อ่านคล้อยตาม ผู้อ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์จึงต้องพยายามเข้าใจ แยกแยะ และประเมินระหว่างข้อเสนอที่ดีกับข้อเสนอที่ไม่เหมาะสมและไม่ถูกต้อง โดยการแยกแยะความคิดเห็นของผู้เขียน วิเคราะห์ว่าความคิดเห็นเหล่านั้นมีหลักฐานและเหตุผลสนับสนุนเพียงพอหรือไม่ ดึงข้อเสนอและสมมติฐานที่ผู้เขียนแสดงไว้เป็นนัยออกมาให้ชัดเจน และค้นหาการให้เหตุผลที่คลาดเคลื่อน ผู้อ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์จึงสามารถเลือกรับข้อเสนอและความคิดเห็นที่ผ่านการวิเคราะห์และประเมินแล้วว่าเหมาะสมถูกต้อง สามารถวิจารณ์และให้เหตุผลต่อข้อเสนอและความคิดเห็นทั้งที่ถูกต้องเหมาะสมและไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม

การวิเคราะห์ข้อเสนอของผู้เขียน

โดยทั่วไปข้อเสนอของผู้เขียนมีส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ

- 1) การแสดงความคิดเห็น
- 2) การแสดงหลักฐาน ได้แก่ การแสดงข้อเท็จจริง ความเชื่อ หรือ ข้ออ้างอิงเพื่อสนับสนุนความคิดเห็น
- 3) การแสดงเหตุผล หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักฐานกับความคิดเห็น

ถึงแม้ข้อเสนอของผู้เขียนจะมีส่วนประกอบเพียง 3 ส่วนนี้ก็ตาม แต่บ่อยครั้งที่แต่ละส่วนจะมีความหลากหลายและซับซ้อน

ในการอ่าน การวิเคราะห์ หมายถึง การแยกส่วนประกอบของข้อเสนอของผู้เขียน และพิจารณาว่า แต่ละส่วนมีโครงสร้างอย่างไร มีความสัมพันธ์กันอย่างไร พิจารณาจุดมุ่งหมายและวิธีการเขียน แยกแยะหลักฐานและเหตุผลของผู้เขียนเพื่อนำไปประเมินและวิจารณ์ต่อไป

ประโยชน์ของการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ช่วยทำให้ผู้อ่านเข้าใจและตีความเรื่องที่อ่านได้อย่างเป็นระบบและชัดเจนขึ้น เนื่องจากการวิเคราะห์มีประโยชน์ 2 ประการหลัก คือ

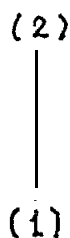
1) ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจข้อเสนอของผู้เขียนดีขึ้น เนื่องจากในการอ่านครั้งแรก ผู้อ่านอาจจะยังไม่เข้าใจ แต่เมื่อได้แยกแยะเป็นแผนผัง (diagram) ออกมาและตีความแล้ว ผู้อ่านจะเข้าใจดีทั้งการใช้ภาษา โครงสร้าง และเนื้อเรื่อง

2) ทำให้ผู้อ่านสามารถตัดสินใจและประเมินข้อเสนอ สามารถระบุข้ออ้างอิงหลักฐาน และการให้เหตุผลของผู้เขียนได้ นอกจากนี้ ผู้อ่านยังสามารถระบุข้ออ้างอิง หลักฐาน และเหตุผล มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้เขียนอย่างไร การวิเคราะห์และทำแผนผังเป็นขั้นตอนที่จะทดสอบหลักฐาน และการให้เหตุผลของข้อเสนอของผู้เขียน ช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นความคิดรองที่สนับสนุนความคิดหลัก ทำให้มองเห็นว่า หลักฐานมีความสัมพันธ์กันอย่างไรในการที่สนับสนุนความคิดเห็น และแสดงให้ผู้อ่านเห็นถึงข้อความที่ไม่สัมพันธ์กับข้อเสนอหรือความคิดเห็นหลักที่ผู้เขียนเสนอ ผู้อ่านไม่ควรเสียเวลากับหลักฐานที่ไม่สำคัญเมื่อเริ่มอ่าน ผู้อ่านควรมุ่งไปที่ใจความที่เป็นหลักหรือเป็นศูนย์กลางของเรื่องก่อน

การวิเคราะห์รูปแบบของข้อเสนอของผู้เขียน

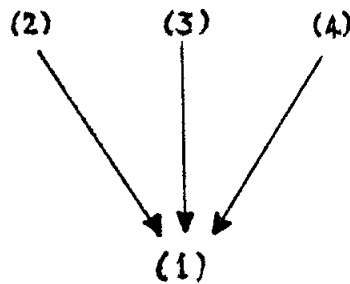
การจัดรูปแบบของข้อเสนอที่ผู้เขียนใช้ในการเขียนจัดได้ตามความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างข้ออ้างอิงกับความคิดเห็น และจัดตามระดับความซับซ้อนของโครงสร้างของข้ออ้างอิงกับความคิดเห็นหรือข้อสรุป ซึ่งรูปแบบของข้อเสนอของผู้เขียนอาจแบ่งได้เป็น 4 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 ข้อเสนอแบบง่าย (simple) ประกอบด้วยข้ออ้างอิง 1 ประเด็น และความคิดเห็น 1 ประเด็น ข้ออ้างอิงนั้นจะเป็นที่พิสูจน์แล้วและมีข้อโต้แย้งน้อยที่สุด และนำไปสู่ความคิดเห็นดังแผนภูมิ

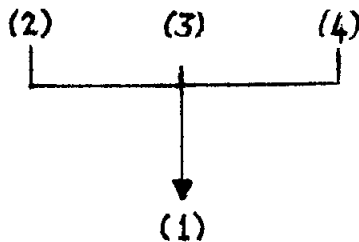
เช่น เนื่องจากมีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวนมาก (2) คนคมีคุณภาพหลายคน จึงได้รับเลือก (1)

รูปแบบที่ 2 ข้อเสนอแบบซับซ้อน (complex) ประกอบด้วย ข้ออ้างอิงตั้งแต่ 2 ประเด็นขึ้นไปที่สนับสนุนความคิดเห็นประเด็นเดียว ข้ออ้างอิงประเด็นแรกให้ข้อมูลทั่วไป ข้ออ้างอิงประเด็นที่สองสนับสนุนข้อสรุปของผู้เขียน หากมีข้ออ้างอิงประเด็นอื่นอีกก็จะสนับสนุนข้อสรุปของผู้เขียนเช่นกันดังแผนภูมิ

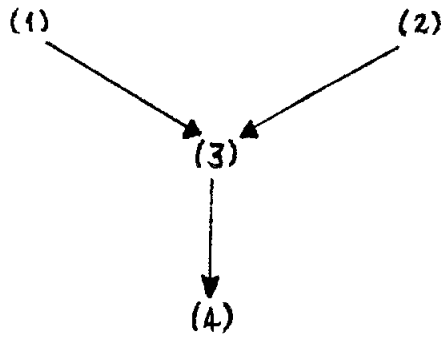

เช่น การห้ามนักเรียนพูดกันในชั้นเรียนเป็นการสกัดกั้นความคิดของเด็ก (1) การห้ามเช่นนี้เป็นการลงโทษคนที่ไม่ได้ดูนอกเรื่องแต่ต้องการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนไปด้วย (2) นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายที่จะพูดกับครูอย่างเดียว (3) นอกจากนี้ นักเรียนไม่ได้ฝึกการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่ม (4)

ในรูปแบบที่ 2 นี้ ข้ออ้างอิงอาจจะเชื่อมโยงกันเพื่อจะสนับสนุนความคิดเห็นของผู้เขียนก็ได้ ข้ออ้างอิงเหล่านั้นจะสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ดังแผนภูมิ

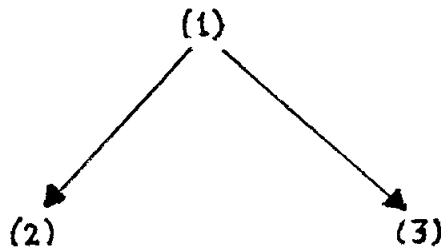

รูปแบบที่ 3 ข้อเสนอแบบลูกโซ่ (chain) เป็นรูปแบบที่ผู้เขียนใช้ความคิดเห็นที่พิสูจน์แล้วเป็นหลักฐานไปสู่ความคิดเห็นที่ยังไม่ได้พิสูจน์ ข้ออ้างอิงประเด็นแรกใช้สนับสนุนความคิดเห็นซึ่งอยู่ตรงกลาง และจะสนับสนุนความคิดเห็นอีกประเด็นหนึ่งต่อไป ดังแผนภูมิ

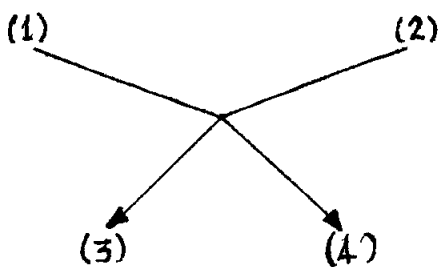
เช่น โรงเรียนเริ่มทยอยเปิดเทอมแล้ว (1) และเป็นสัญญาณว่า การจราจรในตอนเช้าและตอนเย็นจะเริ่มติดขัด (2) ผู้ที่ไปทำงานคงต้องเริ่มออกจากบ้านเร็วขึ้นกว่าตอนเปิดเทอม (3) ดังนั้น ฉันคงจะต้องออกจากบ้านตั้งแต่ 05.30 น. อีกแล้ว (4)

รูปแบบที่ 4 ข้อเสนอแบบผสม (compound) เป็นรูปแบบที่ซับซ้อนที่สุด ประกอบด้วยข้ออ้างอิง 1 ประเด็นหรือมากกว่านั้น ส่งผลให้เกิดข้อสรุปมากกว่า 1 ประเด็น ข้ออ้างอิง 1 ประเด็นอาจจะนำไปสู่ความคิดเห็นหรือข้อสรุปมากกว่า 1 ประเด็นก็ได้ ดังแผนภูมิ

เช่น จากการสำรวจความคิดเห็นของครูจำนวนหนึ่งเกี่ยวกับสิ่งจูงใจที่ทำให้เข้าสู่อาชีพนี้พบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่า ได้มีโอกาสใช้สติปัญญาและความสามารถ และมีโอกาสทำงานกับเด็ก (1) แสดงว่า ครูส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในอาชีพนี้เพื่อเงิน แต่เพื่อเหตุผลที่แต่ละคนมี (2) ดังนั้น เราจึงไม่สามารถเปรียบเทียบครูกับคนในวิชาชีพอื่นที่มีรายได้สูงได้ (3)

ในรูปแบบที่ 4 นี้ ข้ออ้างอิงอาจจะมีมากกว่า 1 ประเด็นหรือมีหลายประเด็น เมื่อรวมกันเข้าแล้วจะสามารถสนับสนุนความคิดเห็นหรือข้อสรุปหลายประเด็นได้ ดังแผนภูมิ

การวิเคราะห์รูปแบบของข้อเสนอของผู้เขียนตามที่กล่าวมาแล้ว จะทำให้ผู้อ่านมองเห็นข้อเสนอที่สัมพันธ์กันและสนับสนุนกันและกันในเรื่องที่อ่าน แผนผังของรูปแบบของข้อเสนอนี้เปรียบเสมือนแบบแปลนที่ทำให้เรารับรู้โครงสร้างของสิ่งก่อสร้าง

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อเสนอของผู้เขียน

การวิเคราะห์ข้อเสนอของผู้เขียนควรดำเนินการเป็นขั้นตอนซึ่งมีทั้งหมด 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ค้นหาผู้เขียนสื่อความหมายอะไร

ขั้นนี้สำคัญเพราะข้อเสนอหลายประเด็นขึ้นอยู่กับคำจำกัดความหรือการนิยามศัพท์และหลายข้อเสนอใช้ภาษาเทคนิคเฉพาะหรือภาษาเก่าที่ผู้อ่านไม่ค่อยเข้าใจหรือผู้เขียนเสนอความหมายไว้เป็นนัย การตรวจสอบและทำความเข้าใจกับความหมายให้กระจ่างจะช่วยให้นักวิเคราะห์เข้าใจข้อเสนอได้ชัดเจนแม้ว่าผู้เขียนจะใช้คำคลาดเคลื่อนหรือใช้ภาษากำกวม

ถ้าข้อความที่อ่านยาวมาก ผู้วิเคราะห์ควรเริ่มต้นอ่านทั้งหมดก่อน 1-2 ครั้ง เพื่อจับความหมายโดยรวม หลังจากนั้นหาความหมายของคำเฉพาะ ศัพท์เทคนิค หรือคำที่ล้าสมัย หรือความหมายที่เสนอเป็นนัย มีข้อควรคำนึงถึงในการตีความหมายของภาษาที่ใช้ในข้อเสนอ 2 ประการ ได้แก่ ประการที่หนึ่งผู้วิเคราะห์ควรจะตีความข้อเสนอโดยให้ความยุติธรรมแก่ผู้เขียน เช่น ถ้าผู้เขียนตั้งใจจะให้คำ 3 คำที่กล่าวถึงมีความหมายเหมือนกัน ผู้วิเคราะห์ก็ควรตีความแบบเดียวกับผู้เขียนคือ ให้คำทั้ง 3 คำมีความหมายเหมือนกัน ผู้วิเคราะห์ควรตีความหมายของคำศัพท์และทำข้อสรุปให้ชัดเจนตามที่ผู้เขียนตั้งใจ และอ่านอย่างมีใจเป็นธรรม ประการที่สอง ผู้วิเคราะห์ไม่ควรรีบร้อนประเมินหรือวิจารณ์ข้อเสนอ แต่ควรทำความเข้าใจเสียก่อน เพราะถ้า

รื้อร่อนเกินไปจะทำให้ตีความข้อเสนอและความตั้งใจของผู้เขียนผิดไป และการประเมินนั้นจะประเมินข้อสรุปที่แตกต่างไปจากที่ผู้เขียนตั้งใจ

ขั้นที่ 2 ใส่ตัวเลขกำกับข้อความในข้อเสนอ

ในขั้นนี้ผู้วิเคราะห์จะนับและใส่ตัวเลขกำกับไว้ที่แต่ละข้อความ เพื่อศึกษาโครงสร้างของข้อเสนอ วิธีการใส่ตัวเลขกำกับข้อความเพื่อที่จะทำให้การเขียนแผนผังโครงสร้างของข้อเสนอชัดเจนมี 2 แนวทางคือ แนวทางที่หนึ่ง ให้ใส่ตัวเลขกำกับข้อความที่ให้ความสมบูรณ์ (a complete thought unit) ซึ่งหมายถึง ประโยค หรืออนุประโยคที่มีความสมบูรณ์ หรือวลีที่แสดงความคิดที่สมบูรณ์

เช่น แม้ว่าเศรษฐกิจจะตกต่ำ (1) คนไทยก็ยังใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย (2) จับจ่ายซื้อของอย่างไม้อั้น (3) รับประทานอาหารราคาแพงในภัตตาคาร (4) และจับรถใหม่ที่ซื้อด้วยเงินผ่อน (5) นิสยฟุ่มเฟือยของคนไทยนี้แก้ไขยาก (6)

จากข้อความตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า (1) เป็นอนุประโยคที่มีความสมบูรณ์ (2) เป็นประโยค (3) (4) (5) เป็นวลีที่แสดงความคิดที่สมบูรณ์ (6) เป็นประโยค ส่วนแนวทางที่สองสำหรับการใส่ตัวเลขกำกับข้อความ คือ ให้ใส่ตัวเลขเฉพาะข้อความที่สนับสนุนความคิดหลัก

ขั้นที่ 3 ระบุความคิดหลักหรือข้อสรุปของผู้เขียน

ถ้าข้อเขียนความคิดเห็นหรือข้อสรุปมากกว่า 1 แสดงว่า มีข้อเสนอมากกว่า 1 ข้อเสนอ ถ้ามีตัวบ่งชี้ถึงข้อสรุปแสดงไว้ชัดเจนในหัวตัวบ่งชี้ขึ้นไว้ เพื่อช่วยในการทำแผนผังของข้อเสนอในขั้นที่ 3 นี้ ถ้าพบว่า ความคิดเห็นหรือข้อสรุปนั้นผู้เขียนไม่ได้แสดงไว้ชัดเจน ผู้วิเคราะห์ต้องดึงออกมาให้ปรากฏ โดยระบุความคิดเห็นหรือข้อสรุปนั้นแล้วใส่ตัวเลขกำกับไว้ก่อนที่จะทำแผนผัง

ขั้นที่ 4 ทำแผนผังของข้อเสนอ

ในการทำแผนผังของข้อเสนอของผู้เขียนนั้น ข้ออ้างอิงที่เป็นพื้นฐานจะวางอยู่ข้างบน เส้นของแผนผังจะ โยงลงมาสู่ด้านล่างซึ่งเป็นความคิดเห็นสุดท้ายหรือความคิดเห็นหลัก ถ้ารูปแบบของข้อเสนออยู่ในรูปแบบที่ 1 ข้อเสนอแบบง่าย และรูปแบบ

ที่ 2 ข้อเสนอแบบซับซ้อน ข้ออ้างอิงจะใช้เลข 2 3 4 ตามลำดับ ความคิดเห็นหลักจะใช้เลข 1 จากข้ออ้างอิง 2 3 4 ซึ่งอยู่ส่วนบนของแผนผังโยงลงมาสู่ความคิดหลัก 1 ด้านล่าง แต่ถ้าข้อเสนออยู่ในรูปแบบที่ 3 คือข้อเสนอแบบลูกโซ่ และรูปแบบที่ 4 คือข้อเสนอแบบผสมนั้น ข้ออ้างอิงจะเริ่มจากเลข 1 2 หรือ 3 แล้วโยงลงมาสู่ความคิดเห็นสุดท้ายซึ่งเป็นตัวเลขสุดท้าย เช่น 4 หรืออาจจะเริ่มจากข้ออ้างอิง 1 โยงสู่ความคิดเห็นสุดท้าย 3 และ 4

หลังจากที่ผู้วิเคราะห์ทำแผนผังของข้อเสนอแล้วก็จะสามารถประเมินและวิจารณ์ข้อเสนอของผู้เขียนได้ ซึ่งรายละเอียดของวิธีการประเมินและวิจารณ์จะกล่าวในบทต่อไป

การวิเคราะห์จุดมุ่งหมายในการเขียน

ผู้อ่านที่ดีต้องเรียนรู้จุดมุ่งหมายในการเขียนเรื่องนั้น ๆ ของผู้เขียน ถ้าผู้อ่านประสบความสำเร็จในการเรียนรู้จุดมุ่งหมายของผู้เขียน ผู้อ่านจะประสบความสำเร็จในทักษะที่ยากขึ้น เช่น การค้นหาความลำเอียงของผู้เขียน การเข้าใจเหตุผลของผู้เขียน การเข้าใจความหมายที่แสดงเป็นนัย เป็นต้น

จุดมุ่งหมายในการเขียนของผู้เขียนแบ่งได้เป็น 4 แบบ คือ

1. การเล่าเรื่อง (narration) เป็นการเล่าเหตุการณ์ แสดงความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ทั้งที่เป็นเหตุการณ์จริงและเหตุการณ์ที่เป็นจินตนาการ โดยเล่าเรียงลำดับตามระยะเวลา และมักจะมีพยานหลักฐานประกอบข้อเท็จจริง บางครั้งผู้เขียนใช้การเล่าเรื่องควบคู่ไปกับแบบอื่น

2. การบรรยาย (description) เป็นการแสดงลักษณะหรือความรู้สึกด้วยตัวหนังสือ มักจะใช้คำที่ให้ความรู้สึกแก่ผู้อ่าน ในการบรรยายมักจะไม่มีความคิดหลัก (main idea) แต่จะมีความประทับใจที่เด่นชัดให้แก่ผู้อ่าน บ่อยครั้งที่ผู้เขียนจะใช้การบรรยายและการเล่าเรื่องไปด้วยกัน การเล่าเรื่องจะแสดงให้เห็นถึงการดำเนินเรื่องที่ก้าวไปเรื่อย ๆ ส่วนการบรรยายจะให้ภาพเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม บุคคล บรรยากาศ และอื่น ๆ ในลักษณะทำนองเดียวกันนี้

3. การพรรณนา (exposition) เป็นการเขียนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่จำเป็นอย่างตรงไปตรงมา ให้ข้อมูล อธิบาย อภิปราย ทำให้กระจ่างหรือชัดเจน เป็นต้น งานเขียนแบบนี้นำไปใช้สำหรับการอ่านเพื่อการศึกษาและค้นคว้า การเขียนแบบนี้อาจเป็นการเขียนเรื่องที่กระตุ้นความสนใจของผู้อ่านหรือเรื่องที่กำลังเป็นประเด็นถกเถียงกันอยู่ เพื่อให้ผู้อ่านคิดเกี่ยวกับประเด็นเหล่านั้นก็ได้

4. การเขียนจูงใจ (persuasion) เป็นการเขียนที่มีการให้ข้อเสนออย่างมีเทคนิค เพื่อที่จะพยายามเปลี่ยนความรู้สึกหรือความคิดของผู้อ่าน โดยใช้เทคนิคที่มีประสิทธิภาพหรือพยายามโน้มน้าวให้ผู้อ่านคล้อยตามว่า ความคิดหรือความคิดเห็นที่ผู้เขียนเสนอนี้มีคุณค่าควรรับไว้ หรือพยายามเปลี่ยนทัศนคติของผู้อ่าน การเขียนแบบจูงใจจะเกี่ยวข้องกับความคิดเห็นมากกว่าข้อเท็จจริง แต่ความคิดเห็นนั้นอาจจะมีหรือมาจากข้อเท็จจริงเป็นพื้นฐาน

การวิเคราะห์วิธีการเขียน

ในการที่ผู้อ่านจะประเมินและวิจารณ์งานเขียนใดก็ตาม ผู้อ่านจะต้องสามารถวิเคราะห์แยกแยะได้ก่อนว่า การเสนอข้อมูลและข้อเสนอของผู้เขียนได้ใช้วิธีการอะไรบ้าง จากความคิดหลักที่ผู้เขียนต้องการเสนอให้ผู้อ่านนั้น ผู้เขียนได้พัฒนาหรือขยายความคิดหลักนั้นอย่างไร วิธีการเขียนของผู้เขียนสามารถจำแนกได้ 5 ลักษณะดังนี้

1. การให้ตัวอย่างและการขยายรายละเอียด (examples and illustration)

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่ธรรมดาและง่ายที่สุด ผู้เขียนจะเสนอข้อความที่แสดงถึงความคิดหลักแล้วให้ตัวอย่างหรือขยายรายละเอียดเพื่อสนับสนุนความคิดหลักนั้น

2. การแสดงกระบวนการ (process) มี 2 ประเภท ได้แก่

2.1 กระบวนการโดยตรง ผู้เขียนอธิบายขั้นตอนตามลำดับให้ผู้อ่านปฏิบัติตามถ้าต้องการทำสิ่งนั้น การเขียนแบบแสดงกระบวนการโดยตรงนี้จะพบบ่อยในคู่มือทางเทคนิค หรือคู่มือการทดลอง หรือหนังสือแนะนำวิธีใช้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น คู่มือการใช้บทเรียนที่เรียนด้วยตนเอง

2.2 กระบวนการให้ข้อมูล บรรยายปรากฏการณ์ บรรยายที่มาของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บรรยายการทำงานของของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เรียงตามลำดับเหมือนกับการแสดงกระบวนการโดยตรงแต่จุดมุ่งหมายต่างกัน ในกระบวนการให้ข้อมูลผู้เขียนไม่ได้คาดหวังให้ผู้อ่านทำอะไรตามขั้นตอนเหมือนในกระบวนการโดยตรง เช่น ผู้เขียนเล่าเกี่ยวกับการเดินทางในทะเลทราย เล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างเดินทาง วิธีการที่จะเดินทางในทะเลทรายให้ประสบความสำเร็จ เป็นต้น

3. การเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง (comparison and contrast) เป็นการอธิบายความเหมือนและความแตกต่างระหว่างของสองสิ่ง การเปรียบเทียบความเหมือนจะแสดงความคล้ายคลึงกันของของที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน เช่น การโฆษณาทางโทรทัศน์ที่มากเกินไปเปรียบเหมือนกับการมอมเมาผู้ชมด้วยเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ส่วนการเปรียบเทียบความแตกต่างจะแสดงความแตกต่างของของสองสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันหรือคล้ายคลึงกัน เช่น การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการเสนอข่าวทางโทรทัศน์กับการเสนอข่าวทางวิทยุ

4. การให้คำนิยามหรือคำจำกัดความ (definition) เป็นการอธิบายความหมายของคำตามจุดมุ่งหมายที่ผู้เขียนใช้ อาจจะเป็นการอธิบายต้นกำเนิดของคำและวิวัฒนาการของความหมายของคำ วิธีการนี้ใช้กันมากที่สุดเมื่อผู้เขียนต้องการทำความเข้าใจคำที่ใช้เพื่อไม่ให้มีการตีความหมายที่ผิดเพี้ยนไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการใช้คำที่เป็นนามธรรม วิธีการให้คำนิยามนี้มักจะใช้ร่วมกับวิธีการอื่นในการเขียน

5. การวิเคราะห์และการจัดพวก (analysis and classification) เป็นวิธีการที่ตามปกติแล้วควรจะแยกกัน แต่จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์และการจัดพวกเป็นอย่างเดียวกัน เพราะทั้งสองอย่างเกี่ยวข้องกับการที่ผู้เขียนแยกแยะเนื้อหาที่เขียน และตรวจสอบแต่ละส่วนเพื่อดูว่าแต่ละส่วนสัมพันธ์กับส่วนรวมทั้งหมดอย่างไร เช่น การวิเคราะห์คำปราศรัยของผู้สมัครรับเลือกตั้ง วิเคราะห์คุณภาพของความคิด การใช้ภาษา วิธีการพูดและวิธีการถ่ายทอดของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในขณะที่เดียวกันผู้เขียนอาจจะจัดกลุ่มความคิดเห็นต่อคำปราศรัยของผู้ฟังที่เป็นนักเรียน นักธุรกิจ และนักหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

6. การแสดงเหตุและผล (cause and effect) เป็นการหาเหตุผลที่อธิบายเหตุการณ์ ปัญหาหรือประเด็นโต้แย้ง และแสดงผลที่ตามมา วิธีการเขียนแบบนี้แสดงถึงความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุผลระหว่างความคิดต่าง ๆ ในการเขียนอาจจะเริ่มจากเหตุก่อนหรือเริ่มจากผลก่อนก็ได้

7. การอุปมา (analogy) เป็นการเขียนที่เริ่มต้นด้วยการจินตนาการเปรียบเทียบ ความเหมือนของสองสิ่งที่ไม่เหมือนกันในประโยคแรก และการอุปมาก็คือ การเขียนคงความเปรียบเทียบนี้ไปตลอดย่อหน้าหรือตลอดเรื่อง ผู้เขียนจะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างของสองอย่างที่น่ามาเปรียบเทียบกัน โดยเน้นให้เห็นลักษณะที่เหมือนกัน ของทั้งสองอย่างให้ผู้อ่านเห็นชัดเจน เช่น เปรียบเทียบการทำงานของหัวใจมนุษย์กับการทำงานของเครื่องยนต์ หรือเปรียบเทียบการรับภาพของนัยน์ตามนุษย์กับกล้องถ่ายรูป แล้วผู้เขียนจะแสดงให้เห็นชัดเจนตลอดย่อหน้าหรือตลอดเรื่องว่าของสองอย่าง ที่เปรียบเทียบนั้นมันเหมือนกันอย่างไร

การวิเคราะห์หลักฐานของผู้เขียน

หลักฐานที่ผู้เขียนเสนอเพื่อสนับสนุนความคิด ข้อเสนอ และความคิดเห็นของผู้เขียนนั้น ไม่เพียงแต่เป็นหลักฐานที่เป็นข้อเท็จจริงหรือเป็นพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้เท่านั้น แต่หลักฐานจะรวมทั้งสิ่งที่สามารถเห็นได้ ยิน รู้สึก สัมผัส และได้กลิ่น นอกจากนี้ ความเชื่อต่าง ๆ ที่ได้รับการยอมรับและข้อสรุปที่พิสูจน์แล้วก็สามารถเป็นหลักฐานสนับสนุนข้อเสนอของผู้เขียนได้

หลักฐานแบ่งได้เป็น 2 พวกใหญ่ คือ หลักฐานที่เป็นข้อเท็จจริงกับหลักฐานที่เป็นความคิดเห็น หลักฐานที่เป็นข้อเท็จจริงแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท แต่ละประเภทสามารถพิสูจน์ได้จากการสังเกต ทดลอง หรือจากประสบการณ์ ดังนี้

1. รายงานและการบรรยาย : เป็นการเล่าเกี่ยวกับสิ่งของหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงแล้ว หลักฐานประเภทนี้มักจะเป็นตัวอย่างหรือการแสดงรายละเอียดในข้อเสนอของผู้เขียน หรืออาจจะเป็นการอ้างอิง การรายงานหรือการบรรยายข้อเท็จจริงนี้ดึงดูดความสนใจและให้ความมีชีวิตชีวาแก่ข้อเสนอของผู้เขียน ทำให้ผู้อ่านรู้จักบุคคลใน

เรื่องและเชื่อมโยงกับสถานการณ์ที่บรรยายได้ ทำให้สถานการณ์ที่ห่างไกลและไม่สำคัญเข้ามาใกล้ผู้อ่านได้

2. สถิติ : เป็นข้อเท็จจริงและตัวเลขที่รวบรวมมาอย่างมีระบบในลักษณะที่ถ่ายทอดข้อมูลแก่ผู้อ่านได้ โดยทั่วไปสถิติจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของค่าเฉลี่ย การเปรียบเทียบตามจำนวนนับ ร้อยละ ผลรวม หรือประมาณการ สถิติทำให้ผู้อ่านเกิดความเชื่อถือ ปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ สามารถนำสถิติมาสนับสนุนให้น่าเชื่อถือได้

3. สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น : เป็นหลักฐานทางกายภาพที่ช่วยพิสูจน์ข้อเสนอของผู้เขียน หลักฐานประเภทนี้อาจจะเป็นสิ่งของหรือสื่อสิ่งพิมพ์ก็ได้ เช่น เมื่อผู้เขียนกล่าวถึงเรื่องสื่อการเรียนการสอน อาจจะแสดงภาพของสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ มีภาพแสดงวิธีใช้สื่อการเรียนการสอนแต่ละประเภท เป็นต้น

ส่วนหลักฐานที่เป็นความคิดเห็นเกิดจากการตีความหมายจากหลักฐานที่เป็นข้อเท็จจริง ในขณะที่หลักฐานที่เป็นข้อเท็จจริงขึ้นอยู่กับประสบการณ์ตรงและประสบการณ์โดยอ้อมนั้น หลักฐานที่เป็นความคิดเห็นเป็นหลักฐานที่ตัดสินเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือสภาพเหล่านั้นว่า ผู้เขียนมีความเข้าใจอย่างไร ประเมินอย่างไร หรือจัดการอย่างไรในการใช้หลักฐานที่เป็นความคิดเห็นนี้ผู้เขียนอาจอ้างอิงจากการตัดสินหรือความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่เคยเสนอไว้แล้วก็ได้เพื่อสนับสนุนข้อเสนอของผู้เขียนเองในกรณีที่ผู้เขียนไม่ได้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่เขียนโดยตรง

การวิเคราะห์เหตุผลของผู้เขียน

ในการเขียน ผู้เขียนมักจะให้เหตุผลสนับสนุนข้อเสนอของตัวเองเพื่อให้ข้อเสนอเหล่านั้นน่าเชื่อถือ การให้เหตุผลของผู้เขียนจัดได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ การให้เหตุผลแบบอุปนัย (induction) กับ การให้เหตุผลแบบนิรนัย (deduction)

การให้เหตุผลแบบอุปนัย เริ่มจากการเสนอข้อเท็จจริงที่มาจากการสังเกต ประสบการณ์ หรือการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์และการพิสูจน์โดยบุคคล จากข้อเท็จจริงนี้ทำให้ได้ข้อสรุปที่คาดว่าอาจจะเป็นเช่นนั้น เช่น

ไม่มีอาจารย์ใหญ่คนใดของโรงเรียนนี้สามารถแก้ไขปัญหাজำนวนครูไม่เพียงพอ
โรงเรียนนี้ก่อตั้งมาตั้งแต่ พ.ศ.2520 มีอาจารย์ใหญ่มาแล้ว 8 คน ไม่มีใครแก้ปัญหานี้
ได้เลย อาจารย์ใหญ่คนปัจจุบันคงจะประสบปัญหาเช่นเดียวกัน

การให้เหตุผลแบบนिरนัยตรงข้ามกับการให้เหตุผลแบบอุปนัย กล่าวคือ จะเสนอ
ตัวอย่างหรือรายละเอียดก่อน แล้วจึงสรุปสิ่งที่เป็นข้อเท็จจริง เช่น

โรงเรียนนี้ก่อตั้งมาตั้งแต่ พ.ศ. 2520 มีอาจารย์ใหญ่มาแล้ว 8 คน ทุกคน
ไม่สามารถแก้ไขปัญหাজำนวนครูไม่เพียงพอได้ จึงไม่มีอาจารย์ใหญ่คนใดของ
โรงเรียนนี้สามารถแก้ไขปัญหাজำนวนครูที่ไม่เพียงพอได้

ในการอ่านเชิงวิเคราะห์ห้วิจารณ์ การวิเคราะห์ข้อเสนอของผู้เขียน วิธีการเขียน
หลักฐานและเหตุผลที่ผู้เขียนใช้สนับสนุนข้อเสนอนั้น จะเป็นข้อมูลสำหรับการประเมิน
เรื่องทีอ่านได้ชัดเจนขึ้น.

แบบฝึกหัด บทที่ 6

ให้อ่านบทความต่อไปนี้ แล้ววิเคราะห์ว่า

- ข้อเสนอของผู้เขียนเป็นรูปแบบใด
- ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายในการเขียนอย่างไร
- ใช้วิธีเขียนลักษณะใด
- หลักฐานและเหตุผลที่ผู้เขียนใช้สนับสนุนความคิด ข้อเสนอ และความคิดเห็นของผู้เขียนเองมีอะไรบ้าง.

ความด้อยโอกาสทางการศึกษา :

ภาวะที่ต้ององสาบไม่รู้จบ

❖ สว่าง ก้าวอากาศ

หัวหน้าศูนย์บริการ

การศึกษานอกโรงเรียน

อำเภอศรีมงาม จังหวัดลำปาง

วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ส่งผลกระทบต่อคนไทยและสังคมไทยอย่างรุนแรง ประชาชนมีความยากลำบากในการดำรงชีวิตมากขึ้น ปัญหาของประเทศมีความสลับซับซ้อนเกี่ยวพันกันทั้งระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง ซึ่งยากแก่การแก้ไขได้โดยง่ายซึ่งสะท้อนให้เห็นกระบวนการพัฒนาที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นตัวนำการพัฒนาบูรณาการและใช้ทรัพยากรต่าง ๆ รวมทั้งกำลังคนเป็นปัจจัยการผลิตส่งผลต่อการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิต รวมทั้งระดมคนออกจากชุมชนเพื่อเข้าสู่กระบวนการผลิตทางอุตสาหกรรมทำให้ความเป็นปึกแผ่นของชุมชน รวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชาชนเสื่อมโทรมอ่อนแอลงเกิดปัญหาความแตกต่าง เหลื่อมล้ำระหว่างเมืองกับชนบทระหว่างเมืองกับนอกเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเกษตรกรรมอย่างเห็นได้ชัดซึ่งทำให้เกิดชนชั้น "ด้อยโอกาส"

ทุกสังคมย่อมมีผู้ด้อยโอกาสหรือกลุ่มชนด้อยโอกาส เพราะการด้อยโอกาสหรือไม่นั้นเป็นเรื่องเชิงเปรียบเทียบปริมาณ และอัตราของการด้อยโอกาสจะบอกว่ามันเป็นปัญหาใหญ่หรือเล็กในสังคมนั้น ๆ ปัญหาการด้อยโอกาสในสังคมไทยนับว่ารุนแรงและยิ่งทวีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้เพราะว่าสังคมไทยมีช่องว่างทางสังคมสูง ความด้อยโอกาสดังกล่าวเป็นเรื่องเดียวกัน เพียงแต่เรามองคนละด้าน การแก้ปัญหาการด้อยโอกาสให้ถึงรากถึงโคนก็ต้องลดช่องว่างในสังคม (มองตามทฤษฎีไปวัน ๆ) ครอบงำได้ทั้งปัญหาและพยายามแก้ปัญหาแบบแยกส่วน บางปัญหาแก้ไขได้ระดับหนึ่งแต่ไม่ส่งผลในระยะยาว ผลการพัฒนาดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดผลภาวะความอ่อนแอของชุมชนสังคมอยู่ตลอดเวลา

ความด้อยโอกาสทางการศึกษาก็เช่นเดียวกันแม้ทุกคนจะให้ความสำคัญและเห็นความสำคัญดังกล่าวกำหนดในรัฐธรรมนูญและ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติซึ่งประสงค์

ที่จะกระตุ้นให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิตและให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสอันเป็นแนวทางหลักในการพัฒนาประเทศซึ่งโอกาสทางการศึกษาหมายถึงมีความพร้อมในการศึกษาได้เรียนรู้สิ่งที่มีคุณค่ามีประโยชน์และมีความหมายต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสูงขึ้น

งานการศึกษาออกโรงเรียนมีกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายต้องจัดบริการให้อย่างกว้างขวางทั่วถึง แต่อย่างไรก็ดีในสังคมไทยยังมีผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาอยู่เป็นจำนวนมากและการศึกษาออกโรงเรียนเป็นโอกาสสุดท้ายที่จะช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายแรกที่จะให้บริการเพื่อพัฒนาชีวิต พัฒนาคณะ พัฒนาสังคม สร้างคนดี สร้างคนที่มีจิตสำนึกได้และทำประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมซึ่งเป็นพื้นฐานแห่งการพัฒนา ครอบคลุมที่มนุษย์ยังต้อง

...ในสังคมไทยยังมีผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาอยู่เป็นจำนวนมากและการศึกษาออกโรงเรียนเป็นโอกาสสุดท้ายที่จะช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส...

อาศัยการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่ออ่านออกเขียนได้ ครอบคลุมการศึกษานอกระบบโรงเรียนขั้นพื้นฐานสำหรับกลุ่มเป้าหมายใหญ่นี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นและการศึกษาก็ไม่ใช่หมายถึงการขยายภาคบังคับ 9 ปี แต่ต้องหมายถึงการศึกษาที่ปราศจากพรมแดนแห่งอายุ เวลา และสถานที่เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับทุกคนและกลุ่มคนที่ไม่มีโอกาส ขาดโอกาสหรือด้อยโอกาสซึ่งกินความหมายกว้างมากได้แก่ คนไม่รู้หนังสือ คนลืมนักเรียน คนไม่มีโอกาสเรียนรู้รวมทั้งคนไม่มีความรู้ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และคนพิการเร่ร่อน คนยากจนชนบทห่างไกลความเจริญ คนที่ต้องการพัฒนาทางอาชีพและต้องการปรับวิถีชีวิต เป็นต้น

การศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย จะต้องเป็นการศึกษาตลอดชีวิตเป็นการให้โอกาสคนไทยเราทุกคนให้เท่าเทียมกันและต้องเป็นเส้นทางการเลือกทางการศึกษาที่หลากหลายตามศักยภาพแห่งตน ตามที่ต้องการแสวงโอกาสและสิทธิที่เท่าเทียมกัน ไม่ว่าเขาจะเกิดมาเป็นใครหรือมีข้อจำกัดอย่างไรก็มีสิทธิเป็นไท คือเป็นผู้ชนะชีวิตได้ทุกคน และอยากจะ

เห็นย้ำอีกครั้งว่าสิ่งที่ทรัพยากรคนเหล่านั้นขาดมิใช่ขาดสมองขาดปัญญา แต่สิ่งที่เขาเหล่านั้นขาดคือ “ขาดโอกาส” ต่างหากเล่า

ถึงอย่างไรสังคมไทยก็ยังมีผู้ด้อยโอกาส ขาดโอกาส ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักอยู่ตลอดไปและจะยิ่งทวีมากขึ้นเรื่อย ๆ ครอบคลุมสังคมโลก สังคมไทยยังมีช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน และอีกประเด็นกลุ่มคนที่เคยได้รับโอกาสแล้วในขณะนี้ย่อมอาจต้องกลับกลายเป็นกลุ่มคนด้อยโอกาสในวันข้างหน้า หรือวันใดวันหนึ่งก็ได้ เหตุเพราะกระแสสังคมโลก สังคมไทยจะแปรเปลี่ยนไปสู่สังคมสารสนเทศมีความสลับซับซ้อนในทุกด้านการศึกษาจะต้องปรับเปลี่ยนตามไปอย่างมีความสอดคล้องกลมกลืนและมีความสมดุลกับสภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอย่างไม่หยุดยั้งตราบนั้น หลักการและปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต (LIFELONG EDUCATION) ต้องเปิดกว้างสำหรับทุกคนและเอื้อต่อกลุ่มเป้าหมายผู้ด้อยโอกาสดังกล่าวอย่างไม่มีที่สิ้นสุดดังคำกล่าวที่ว่า “ความด้อยโอกาสทางการศึกษาภาระที่ต้องสง่าไม่รู้จัก” ๕

อ้างอิง :

1. บริษัทเนชั่นนัลทีคเนจทางการศึกษา : สำหรับศตวรรษที่ 21 กองพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
2. วีระ บำรุงรักษา “การจัดการศึกษาไทยในศตวรรษหน้า” รายงานการวิจัยวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
3. สมโชติ อ๋องสกุล “ประวัติศาสตร์ - รื้อกรอบทะเลทราย” เอกสารประกอบการสอน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
4. สว่าง หัวอาจ ภาคนิพนธ์เรื่อง “การศึกษาปัญหาของผู้ด้อยโอกาสของสังคมไทย” สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ